

Un vèc' Pulismàn

Una vòlta ai èra gran amìg d un pulismàn, a l cgnusèva benéssum dala tèsta ai pì quèsi còmm s'al fòss un fradèl. Pr an stèr a dîr chi l é, a dirò al sò scutmâi ch'l èra *Daidrî*. Parché pò èrel ciamè acsé? Parché, quand l èra ed sarvézzi, l'infraziàn che ló al supurtèva manc ed tòtti l'èra al tròp armâur, al casén, la tubèna, al scaramâi, al plócc, al putifèri ch'i fèven quí ch'pasèven par la strè con muturén, motoziclàtt, mâchin e câmios. Quand pr âl strè ed Bulâggna ai pasèva ón con la marmètta scurzadâura, ló, con la sò motoziclatta ed sarvézzi, al partèva in tràmmba digànd al sò cunpâgn ed patóggliia "dâi drî!" (*inseguiamolo!*). Ecco al parché i i avèven inpatachè cal nóm. Pò, quand l aguantèva quall ch'fèva tròp armâur, la mûlta l'èra zèrta. Mo, secànd mé, la mûlta la n èra brîsa al castîg pió grand. Al mî amìg *Daidrî*, insàmm ala cuntravenziàn, al pugèva al culpàvvel una rumanzèina pió lóna d una massa cantè. Acsé mé, pr arcurdèrel, a vói pruvèr ed dîr socuanti ed cäl rasàn che ló l èra aviè a declamèr prèmma ed cunsgnèr al fujàtt dal verbèl.

Ecco, al gèva zîrca acsé: Savív cus' l é l armâur? Savív che anc quall l é un mutív priglâus d incuinamânt? Al casén ch'fà un tûb ed scapamânt zâ d scuèder, pasànd dal'uraccia, al culpèss drétt al zarvèl e al fà di dân al nòster físic. L'OMS (Urganizaziàn Mondiel dla Sanità) la s n é adè che, in Euròpa, nòv zitadén só dîs i én custrétt a supurtèr di armûr pió èlt ed 65 *Decibel*. In Itâglia, pò, al nómmer ed zânt che tòtt i dé i én sâtta al castrén ed sti armûr i én 40 miglión: sé, una zîzla! Alâura, pò, csa pôlel suzèder? Sienzìe e dutûr i an stabilè che, a un indivîdov ch'ai tâcca ed canpèr stramèz ala tubèna, l é fâzil ch'al méttà insàmm däl malatí ed còr, ch'al dvânta mèz sâurd, ch'l èva al sistèma narváus a tarsâc, ch'ai arîva stra chèp e còl un ícctus, un infèrt, la presiàn èlta e parfén, pr i mâsti, di scapózz quand ai vén al mumânt ed drizèr la situaziàn int i žuglén con la spâusa. Capé che brótt lavurîr ch'l é l ar-

mâur par la zânt? A ste pònt che qué, al bân *Daidrî* al cunsgnèva al verbèl. Al zitadén, puvràtt, al cardèva che cla bravè dal pulismàn l'avèss psó sarvîr par schivèr al pagamânt. Acsé, par l urdinèri, al s maravièva digandi «*Signora guardia, dopo che mi ha spiegato così bene, mi fa anche la multa?*». *Daidrî* l arspundèva con un surîs: «*Non sono signora, sono signorino*. E pò, sänza la mî mûlta, ló al se dscurdarèv ed pâca ed quall ch'a i ò apanna spieghè. Ch'al vâga mò pianén e al fâga pôc plócc!».

Chisà se, stramèz al Còrp di Pulismàn dal dé d incû, ai é quèlc d ón èter ch'al s arvîsa al mî amìg *Daidrî*. Mé a spèr ed sé, mégga parché mé tòtt i gèner d armâur a fâg fadîga a supurtèri. A mé, chi dân, ormâi i um fan un bâfi. Mo masmamânt parché i fangén, i muclón, i ragazzlètt e âl ragazzlatti, žuvnût e sprucajén, insamm a tòtt quí ch'i én anc dânter int la carsmóggna, i arénn dirétt ed vgnîr só sänza un incuinamânt cunténnuv ch'al šmartèla dé e nòt int âli uracc'. Parché pò dâpp, da pió grand, dimónndi ed lâur i s faràn däl gran maravai quand ai piunbarà adòs quèlc dstûrb ch'an s sà brîsa d'in duv al s véggna.

Adès am vén un šburzi glén: quand pr una strè ed Bulâggna a incuntrarò ón di nûster pulismàn o una pulismèna (ch'i séppen bandétt pr al preziaús sarvézzi ch'i fan), ai é chès ch'am véggna da dîri «Ch'al scûsa, sgnèra guèrdia, ló èl mâi cgnusó un sò vèc' colèga ch'i al ciamèven *Daidrî?*». Se pò i m arspundèssen «*Sono signorino (o signorina)*» ai é chès ch'i l èven pròpi cgnusó.

La Taraghèggna

Adío, Filfrén

Par la veritè al sò nóm l èra Elves Medici, mo lé in san Flîs, fén drî a Ragn, in Predalè, al'Abadî e int l'ustarî ed Marién in particolèr, par tòtt l èra Filfrén. Par mé, âultr a èser stè un amìg e un colèga, l èra in prèmma al protòtip dal vair bulgnais, ch'al dscurèva int un dialàtt strepitâus. L èra l anvâud ed Marién

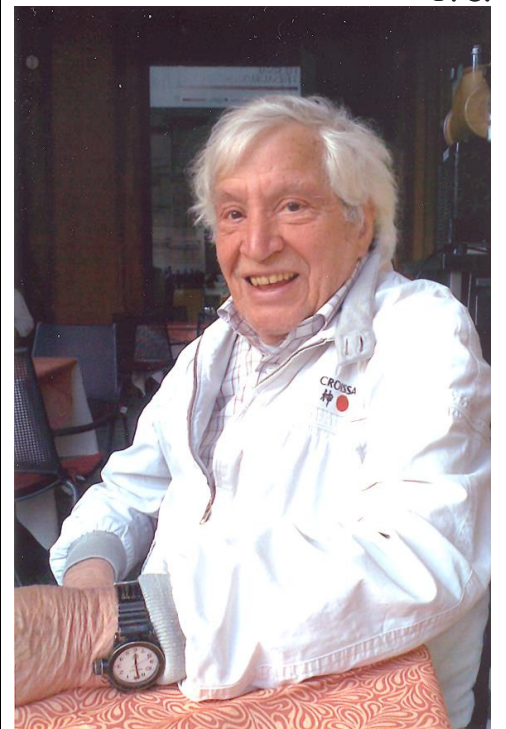
al zupàtt - Mario Medici - ónna däl pió bèli vâus dla canzunatta bulgnaisa e anc Filfrén al cantèva con un zèrt ghèrb: quand al tachèva "*Per te ho rubato, per te mi son perdutoooo...*" l èra irèsistèbbil. Ón di sù argó i èra quall che la sò famajja l'èra sänper stè ed cà dânter dala pòrta ed San Flîs, mo purtròp un brótt dé ai arivè al sfrât e ai tuché al dsgósst ed fèr sanmichèl pr andèr a stèr a... Bâurg Panighèl! Par ló quèsi una vargâggna!

- *Mé da cínno ai èra blén e a sän stè in vedrèina da Tadini!* - al gèva con un zèrt argó i èra vaira: zèrt negòzi ed ftièri, âultr a avair i banbûz in mustrén, i ingagèven di ragazû *di bell'aspetto*, i i mitèven adòs di pâgn cum vâ e pò i pugèven in vedrèina còmm s'i fòssen *dei manichini viventi*. L èra quasst un môd pr âl mamà ed tirèr só socuànt bajuchén, che in famajja ai n èra sänper ed bisâgn.

Quand Filfrén al s mitèva a tucèr int al mastlân di arcòrd, l èra belèssum ascolter i sù chès, in cal sò dialàtt ch'al fèva prufómm ed Bulaggna. L èra, a sò môd, un vair artèssa e, guèrda i chès dla vétta, l à finè i sù dé cme òspit dla *Casa di Riposo per Artisti Drammatici Lyda Borelli* al Mlunzèl.

Adío Filfrén, l é stè un gudiòl avairet cgnusó!

F. C.

Ala câsaok

- Fòra i gòbbi!

A sènter cla vâus dezîsa la Carlénna la livé só i ûc': l'òmen ch'l avêva dscâurs l'avêva la fâza quèrta da una mâscra ed Spaidèr Man, e lî la pinsé sóbbit al schêz d'un colêga.

- *Mo dâi, Bêrto! Sméttla ed fèr l'èsen!*

- *A t ò détt ed tirèr fòra tòtt quall t è in câsa, e brîsa sunèr l'alèrum!*

La vâus l'èra bâsa, mo l'intunaziàn l'èra dezîsa e la Carlénna la vdé che l'òmen dala mâscra l'avêva in man un tajarén, ed quî che lâur i druvèven pr avrîr i cartón prèmma ed sistemèr la ròba in vatta ai scafèl. La capé ch'al gèva da bân e la taché a pinsèr a còsa la psèva fèr: in câli ètri câs, tòtti avèrti in cal sâbet dâpp mezdé, incòsa l'andèva inanz cme al sòlit, la zânt i pugèven la ròba cunprè in vatta al nâster, i paghèven, i rinpèven i sachètt e i andèven fòra. Anc dedrî dal òmen ai èra una fila ed cliènt, la prèmma l'èra una mâma tòtta intanta a sistemèr la sò spaisa in vatta al banc, st mântèr che al sò fangén, con in man un uvén ed cecolèta, prânt a slunghèrel ala casîra, l'avêva la fâza al'altazza dal banc, pròpi atais ala man ch'la strichèva al tajarén.

Tòtt quasst la Carlénna al l'avêva oservè int un bâter d'zéi, anc se a lî ai èra pèrs ch'al fòss pasè un tânp interminâbil.

E la guèrdia? Qualla ch'la stèva sänper atais al pôrt automâtic, prânta a bluchèr un quèlc puvràz ch'l avêva ardupè int al gabanân una butéggia ed grâpa, o un pensionè pzighè con un pèz ed fâurma in bisâca? Adèsa, in duv èrla andè? E, sâuratòtt, cus'avèvla da fèr lî?

- *Al m à da scuèr, mo a n pòs brîsa canbièr la sò munaida, la câsa la s'avèrra sâul se prèmma a pâs almânc un acuèsst e a sèr al scuntrén...*

La Carlénna l'avêva ed propòsit dscâurs fòrt, con la vâus chëlma e profesionèl e al sò pió bèl surîs. L'òmen, spiazè e inzèrt, al s guardé datâuren e al vdé che tòtt, con curiosità, i slumèven quall ch'èra drî a capitàr.

- *Ècco, mé, a dîr la verité, a n ò brîsa... Ah, sé, ai ò tòlt quassta...*

E in cal mântèr al s cavé la mâscra e al la pugé in vatta al banc.

- *I én trî èuro...*

L'òmen l'insfilzé in bisâca la man col tajarén e al la tiré fòra con una chërta da dîs èuro, slungandla ala Carlénna. Pò al mité un'ètra vòlta la man in bisâca con al rèst e al scuntrén, al cujé dal banc la mâscra e vî ch l'andé.

La Nòccia d Bastèl

La nôna Delénnaok

Sandro Santori l'é un scritâur bulgnais e, par mé, l'é bravéssum. L'à tratè l'argumânt ed cal dû d'agâsst ala staziàn in môd uriginèl e am é vgnó vójja ed tradûsrel int la nôstra lèngua. Parché a sän anc cunvént che, ed cal masâcher, l'é gîossta arcurdèrsen anc fòra dal sò aniversèri. (Sandro Santori, Racconti bolognesi, Pendragon 2004).

In tant ân la staziàn l'èra canbiè dimónndi, pròpi prezîs a lî. A lî ai piàsèva d'arivèr sänper un pòc prèmma dal bisâggn. Tòr un capuzén, méttres a sèder int una banchénna e stèr d'asptèr l'urèri gîosst. L'inanz e indrî di viazadûr an i dèva inción fastîdi e gnanc l'eltparlànt ch'l anunzièva i arîv e âl partanz. Lî i la cgnusèven tòtt. I ferovièr, i baréssta, i puliziût, quî ch'vânnden la rîmmba, i vegabónnd, i fachén. Par tòtt, l'èra la nôna Delénna. In cla banchénna, la n s apugèva brîsa al schinèl. La stèva un pò dscòsta, col man apugè al sò carèl dla spaisa. L'èra ed râza cuntadéina e l'èra cunvénta che l'arpòs al srèv còmm dèrla vénta ala fadîga e che stèr sänper ins qualla l'é un òblig.

La ciapèva la curîra nómmer 91 da Caldarèra e i sù utantadû ân i n èren brîsa un pais. Se anc ai èra un scapózz int la sò vétta la l'ignèva sâul par lî, sänza stèr tant a cuntèrel in gîr. Tòtt a savän cum l'é la vétta. Un mócc' ed zânt i bacâjen parché i n an brîsa al curâg' ed tgnîr la bâcca asrè. Dimónndi âl paròl, dimónndi al fiè strasinè. Al pinsîr dla Delénna l'èra pròpi quasst. E pò, a utantadû ân, csa vût andèr a dîr a quissti dal dé d'incû? La zarchèva d'an èser mâi meleduchè o vilèna, però la n arivèva mâi d'âura ed mustrèr dla cuntintazza cgnusând sta zânt nôva. Ai é di quî pió grand ed nuèter, anc pió d'un susanèl grand e gròs. As tratèva sâul ed tór la fazannda cum la vén. Lî la n èra brîsa istrué, mo gnanc insmé. Da un zèrt pònt dla vétta as canpa stand d'asptèr, di quî anc da

fèr ai n'é avanzè pròpi pûc. Tinimòd, anc chi pûc, bisâggn a pûr fèri. E fèri ala méi ch'as pòl.

Al 91 al la dscarghèva, zîrca al nôv, in vatta al merciapî atais al ingrès *Ovest*. La nôna Delénna la pasèva i taccsi in parcâgg', tirândes drî al sò carèl. La n andèva brîsa zâ pr al scalân ch'al pôrta ai binèri, mo vèrs al barr. L'èra cuntanta quand la camarîra biânnda, prèmma che lî la dscurèss, la i gèva:

- *Un cappuccino, nonna Adele?*

Acse al srèv stè asè un bèl Sé e stièvo. Ai piàsèva da mât méttèr un sbandèren ed zóccher int al sò capuzén. Quèsi mâi la tulèva ónna ed cäl fugâzi che adès i ciâmen *brîoss*.

Pò l'andèva a sèdres int una banchénna atais ala barachénna dal giurnalèr. Zèrt che, in staziàn, as in vdèva dla zânt!

Chi purtèva al gabardén, e chi èra in bósst ed mândg. Âl sôr con al valisòt dai rudlén e i ragâz col tascapàn in spâla. Quî ch'i pedghèven in fûria par zarchèr d'aguantèr al tânp e quî a sèder int âl banchén ch'i n avèven pió vójja d'aguantèr un azidóll. Lî la n èra brîsa al tîp ch'stà lé a tintinighèr e a rumghèr pinsând a quall ch'é stè. L'avèva avó dâli âur pió lónghi d'un dé, e dâli ètri pió cûrti d'un sbadâc'. Csa psèvla fèri? A utantadû ân an avanza èter che stèr d'asptèr.

La nôna Delénna la savèva che par tòtt i quî dal mândnd ai é al sò tânp e la n avèva inción bisâggn ed guardèr l'arlói. Quand l'eltparlànt l'anunzièva al trèno par Puratta, quall däl dîs e un quèrt, la tachèva a méttres in muvimânt.

Ai dû ed tòtt i mîs al dîs e ventzènc, la nôna Delénna la tirèva fòra un mâz ed fiûr dal sò carèl dla spaisa.

La s'avsinèva a una lâpida péinna ed nómme lé, dnanz a tòtt chi nómme, la lasèva al sò bèl mâz.

Gigén Lîvra

Badanti

Al sâul dal mezdé al vén dântèr tivdén dala fnèstra. La Ludmilla la smétt ed magnèr par lasères incantèr da cla lûs mulséinna.

- *Mâgnet pió?* - al dmanda Ióffa, a sèder in fâza a lî.

Cal sâul al i fâ vgnîr in amânt la sò Pològna, e in particolèr quand al pâsa stra âl bròc dla fiupèra pròpi ed banda

da cà sò e, vést càntralùs, al pèr una tlarè biànnda, un vintài trasparänt. Pasèri in mèz ed càursa l'èra al sò šgugiòl. E quall di sù fiù, ragazù fén a quatòrg' mis fa. Chisà s'i al fan anc adès?

- *Parché n arspånndet brîsa?* - al sèlta só Ióffa – *a t pèg anc parché t è da tgnîrum cunpagnî... E pò al magnèr al cássta!*

La Ludmilla al le guèrda: al prèv èser sò nòn. Mègher, quèsi sacc, i ùc' švèlt, aviè a fèr chès a incòsa; i cavì, grîs e cùrt, ancàura fèss.

- *Chi t à mandè qué? La sòlita agenzî, eh?*

- *Io non so se stessa agenzia di altre. Tuo figlio non detto...*

- *Mî fiòl, mî fiòl! E pò parché vèt ed lóng a dèrum dal tè? A n sän mégga parént. Mî fiòl l arèv avó da catèras una mujèr, acsé ai srèv lí in pòst tò, e la n custarè gnînta... Adèsa dam mò al secånnd!*

Fòra as sént in luntanza la gatèra di cínno ch'i van a cà da scòla. D'in man in man che àl vâus àl s avšènnen al mând al pèr tòtt sò. La Ludmilla la guèrda cuntänta dala fnèstra.

- *Ai mî ténp as fèva manc tananâi! Vût dèret una mòsa?*

- *Perché fai come me e mi dai del tu?*

Ióffa pr un mumänt l avanza surprais.

- *Parché, parché, al parché a n al sò brîsa. Mo l é gîossta acsé!*

- *Io invece - l'arbât la Ludmilla – penso che il tu non toglie il rispetto fra le persone. Dipende da come si usa il tu!*

- *Ah, a sî tótti prezîsi! A vgnî qué par sfrutèr la situaziån. Té, vó, lí... A n sî gnanc bõni ed dscàrrer!*

Adèsa la lûs dal sâul l'arîva in vatta ala paraid in fâza, mitänd in prèmm pian däl fotografî. In ónna ai é una dõna dai cavì cèr, dal aspèt zâuven.

- *Chi è quella signora?* - la dmanda la Ludmilla.

- *L'è... l'èra mî mujèr.*

- *Io avevo capito, somiglia a tuo figlio.*

- *Sé, i al dîsen tótt... Incû ai ò magnè tròp!*

- *Lí sé ch'l'èra brèva! Mo la tò mnèstra la s lasèva magnèr, èrla una spezialitè pulâca?*

- *Si, proprio così, tu indovinato!*

- *An i vól mégga dimónndi, al n è da*

là che t vén? Mo parché pò vgnîv a finîr tótti qué?

- *Là no c'è lavoro!*

- *I al gèven anc cãli ètri. Lâur i n m én brîsa piásó! Té, crãddet d èser difarãnta?*

- *Non posso sapere, tu devi dire a me!*

- *In duv stèvet prèmma ed vgnîr qué?*

- *Da altro anziano, Giorgio.*

- *E parché l èt lasè?*

- *Sua vita finita.*

- *Insãmma: l é môrt!*

St mänter ch'al dscàrr Ióffa al guèrda la Ludmilla: biundénna, i ùc' zelèst, la fâza pénna, la pèl cèra, un pòc rubóssta. Anc sò mujèr l'èra acsé. Al silänzi inpruvîs al métt in inbarâz la Ludmilla.

- *Parché t it livé só?*

- *Devo mettere tutto a posto.*

- *Ai é dal tänp! Et pû lasèr parcè par la zanna!*

- *No, questo non bello.*

- *Anca lí la n vlèva brîsa. Èt di fiù?*

- *Si, due, di otto e dieci anni. Jovanka e Carol.*

- *Cunpãgna al vòster Pèpa... Adèsa stèni con tò maré?*

- *No, io separata. Loro stanno con miei genitori.*

- *Èl dimónndi t an i vadd?*

- *Più di un anno. Loro mandavano a me foto a vecchio indirizzo.*

- *E adèsa?*

- *Adesso io detto per telefono di aspettare.*

- *Parché?*

La Ludmilla l'abâsa i ùc', col dîda la sbrîsla di grustén ed pan. La sént al guèrd susptâus ed Ióffa.

- *Parché n um guèrdet brîsa?*

- *Trovo male parlare di mie cose.*

- *Arò pûr al dirètt... insãmma, a n pòs mégga tòr incòsa al'òrba. A n um fîd brîsa dãli agenzî. A l sò ch'al n é brîsa bèl fèr däl dmand só la vétta privè dla zãnt. Anc parché mé pò chi sãggna? Un pòver vèc' inciudè in vatta a sta scrãna col ród!*

La vâus ed Ióffa l'é fairma e urgugliãusa, mo brîsa bróssca. La Ludmilla la lîva só i ùc' e l'incãnta quí ed ló, ch'al slóngna la man e al crûv pr un mumänt qualla ed lí.

- *Eh, la vétta l'é fãta acsé... Adèsa et pû sparcèr!*

La Ludmilla la s lîva só in silänzi, in cal mänter che al sâul al gîra dedrî dal

palâz ed frãnt.

- *Ludmilla*-l'é la prèmma vòlta ch'al la ciãma par nómm – *dãpp am piásré ed vãdder àl fotografî di tú fangén, se t vû...*

- *Si, certo!*- e dãpp a un pò: - *Tu hai chiesto anche a altre?*

- *Cãli ètri àl n avèven brîsa di fiù!*- l arspånnd ló, spiciatîv.

Renzo Fantoni

(trad. in bulgnais dla Nócchia d Bastèl)

I bechén di dialètt

Mo sócc'mel, ragâz, che nutèzzia! A m n in sãn adè che tant lavurîr scrètt da nuèter *Ustinè dal dialàtt* in sti ùltum trãnt'ân, i vénnen lèt anc da di profesorón dl'Università. Mo mégga profesûr ed midgénna o d economí, mochè: profesûr ed linguésstica ch'i stúdien e i scrîven in vatta ai dialètt e, in ste chès, anc só l dialàtt bulgnais. Però ai ò fãt anc un'ètra dscuèrta, e la n é brîsa la prèmma. Pr esãmpi, cum l é bèle suzès tänp indrî con la rizercatrîz Badénna, al diretãur dla RID (*Rivista Italiana di Dialettologia*), al profesãur Furèst ch'l é stè tant ân a insgnèr dialetologî e soziolinguésstica al'Università, al fã àl recensian in vatta a liber e publicaziån in dialàtt bulgnais, mo... am é d avîs ch'al cgnóssa al dialàtt come mé a cgnóss la massa cantè in latén.

Una pròva? Vítlla qué. Al sgnèr profesãur as fã al cãntapail parché, secãnnnd ló, int la traduziån di Šblóff (*í Puffi*) avãn fãt di šbãli. Ecco cus'al dîs ed nuèter: «*utilizzano una varietà di lingua locale definita da loro standard, [cioè bolognese cittadino n.d.r.] non sempre scegliendo le varianti di pronuncia più convincenti come in Difarént = Differente, cui i parlanti affiancano almeno l'altra Diferà(i)nt*». Chèro profesãur Furèst, mo ló èl mâi sintó bacajèr un bulgnais ed Bulãggna? Ch'al pròva bãn ed vgnîr un pò zã dal àlber e andèr a ascultèr un quèlc ptrugnàn! Al vdrà un quèl dimónndi sãmpliz: **Difarént** l é un plurèl (*cioè Differenti e non Differente*) e pò al sò **Diferà(i)nt**, a Bulãggna al n esésst brîsa, anc se quèlc autãur dal pasè al pòl avairel scrètt acsé. Mo Ló l arèv da savair che, pr al pasè, a se scrívèva int na manîra e as pronunzièva int un'ètra. E par zónta, a Bulãggna, duv èni i parlãnt ch'i dîsen o ch'i gèven **DifÈrà(i)nt** con la E? Duv i èl sintó?

Ch'al s dâga bân l indirézz ch'a vlân séntri anc nuèter! Chèro profesâur, a Bulâggna i bulgnîs d ajîr e d incû i an sânpèr détt **DifArânt** con la A! Quî ch'i dscârren in dialàtt, i èl mâi stè da sènter?

Pò ai é un'ètra pèrla. Tótt al lavurîr che da trânt'ân i fan un mócc' ed zânt par divulgèr al dialàtt, par spargujèrel un pôc stra i zûven, pr an dscurdèrel brîsa, pr an fèrel murîr, al sgnèr profesâur al le definéss «*forme deteriori di attività divulgativa... da molti anni, tutto quello che sono i dialetti viene sistematicamente appiattito, spesso azzerato con il teatrino del buffonesco e del facile canzonettismo*», sânz fèr inciónni difarânz stra âl putanè e i quî sèri. Âu, ragâz, pròpi tótt al incuntrèri ed quall ch'i gèven, pr esâmpi di poèta còmm Raffaello Baldini, Tonino Guerra, Ignazio Buttitta e... bôna lé.

Zêrt che, a scrîver di lîber da linguésssta int na pultrâna dl'Universitè, pôl èser óttal anc quall: intânt pr un bèl *curriculum*. Mo chi lîber sarvéssni in quèlca manîra a salvèr di dialétt? Che difusiân èni? Cum gîv? Sâul stra i studiûs? Bân, e alâura? E té, Carpân, stâ bân in uraccia a fèr al tô «*facile canzonettismo*»! Prêv dèr che al sgnèr profesâur, sânz mâi ascultèr chi bacâja ancâura in dialàtt, al sèlta fòra a dîr che anca té «*mortifichi il dialetto*»!

Am vén al suspèt che ste profesâur l èva dal brusurén con quelcdón ed nuèter. Parché, pò? Inción à mâi criticè i quî dl'Universitè: ch'avaggna fât mèl? Par finîr, quall ch'am fâ de pió spadîr i dént l é che, cum al dîs al mî amîg dutâur Manén, par tgnîr in vétta i dialétt, am é d avîs che sti profesórón i seppén óttal cme un ziròt inpatachè in vatta a una ganba ed laggn. Parché una lîngua ch'l'é drî a murîr la s sèlva sâul bacajandla, scrivandla, rezitandla, cantandla, insgnandla a zûven e fangén cum i fan Bertén e Dagnèl. E con un gran scròppel par respetèr LA QUALITÈ ed quall ch'as dîs o a se scrîv. Mé a cradd che, s'an s fâ acsé, as dvânta di bechén dal dialàtt. Sânz intenziân, as capéss. Scusèmm bân dal sfâug, ah? Mo csa vlîv pretânder da una Taraghégna?

La Taraghégna

Adio al Sâtt-pasâg'

L'èra un'abitûdin, ala dmanndga dâpp-mezdé d invèren, ed catères là sâtta al chèld, dnanz al cartlân di cinnema, per dlîzer al fillm d andèr a vâdder, magâri una "prémma visiân" in *cinemascope-technicolor* al *Medica* o al *Modernissimo*.

A m arcòrd la prémma vòlta ch'andé là sâtta e a véss i sâs dla salghè dal *decumano massimo*, ch'l'èra saltè fòra in st mântèr ch'i scavèven: che emozîân, pensèr che lé in vatta i i avèven pedghè i bulgnîs ed pió ed dâumèlla ân fà!

E i negòzi? Ai èra quall ch'vindèva i déssc (mé a cunpré là sâtta un déssc ed Connie Francis...); ai èra quall di rasûr elètric e anc un bèl barr elegânt. Pr un zêrt períod ai fò anc la librarî *Remainders Book*, ch'la vindèva di lîber a pôc prêzi.

E pò ai èra i céssò, una benziân par quî ch'i avèven di problèma con la *prospera*. Incû, s't è bisâggñ ed vudèr la vsîga in fûria, t è un bèl da córrer da un barr a cl èter: i céssò i én quèsi sânpèr *fuori servizio*!

Un brótt dé al sâtt-pasâg' al dvinté *obsoleto*, inóttal, parché tótt al zântèr ed Bulaggna l'èra destinè a dvintèr pedonalizè. Mo - secânnd mé - ai èra anc un èter mutîv: quî ch'i al progeténn i n tgnénn brîsa in cunsideraziân al fât che, alâura cme incû, ai èra di andicapè che mâi e pò mâi i arénn psó adruvèrel.

L'últum ancuilén dal sâtt-pasâg' al fò Nino Presini, al buratinèr. Quand i i dénn al sfrât dala Sèla Bûrsa, int l àngol stra piâza Nettuno e Ûgo Bâsi, i i ufrénn la pusibilitè ed trasferîr al sò laboratòri in cal lochèl in dóvv ai èra stè la librarî ch'ai ò détt. Lé Nino, sò fiòl Patrizio e la sgnèra Sara ch'la fèva i finzén, i tirénn d lóng a creèr i sù buratén, in mèz al prufómm dal zîrmol, al laggn pió adât par fèr âl tèt.

Pò anc quasst al finè e pianén pianén quall ch'l'èra stè una spèzie ed salòt pr i bulgnîs al fò asrè, lasând però in funziân al céssò, ch'al dvinté un sitarâz frecuentè da un'umanitè - a dirân acsé - alternativa.

Adès i én drî a murèr incôsa, trasfurmând al sâtt-pasâg' int una tåmmba e stièvo. Chi sà, fòrsi stra una móccia d ân i dscruvaràn stè sît in dóvv a s catèven ala dmanndga...

F. C.

La siânza di nûster vic'

Sâlla (*Hedysarum coronarium*) - sulla, volgarmente lupinella falsa, lupinellaccia, erba foraggera a fior rosso, che dà eccellente fieno e confondesi facilmente pel colore de' fiori colla lupinella.

Sòrbel (*Sorbus domestica*) - sorbo, pianta delle pomacee, estesamente coltivata per il frutto detto *sòrbila*, sorba, assai dolce quando è maturo per un principio di fermentazione. Tale frutto è dal volgo reputato astringente e si usa spesso come rimedio contro il flusso.

Spèda ed cócc (*Gladiolus segetum*) - glodiolo, sorta d'erba che si trova ne' campi di frumento, di vecchia, di fave, ecc.

Da: G. Ungarelli, *Le piante aromatiche e medicinali nei nomi, nell'uso e nella tradizione popolare bolognese*.

Tipografia Luigi Parma, 1921.

Al Pânt dla Biânda

Nómmer 147 dal 2016

Diretâur iresponsâbil e limusnîr:

Fausto Carpan

Dséggñ uriginèl:

Lupâmbbol (Wolfango)

Umberto Sgarzi

Matitâza (Giorgio Serra)

Coretâur di sbâli: **Bertén d Sèra**

Strulgân eletrònica: **Âmos Lèli**

Abunamént par pòsta: almânc 20 € al ân.

Indirézz:

FAUSTO CARPANI

Via Emilia Ponente 21

40133 BOLOGNA

tel. cell. 339-3536585

fausto@pontedellabionda.org

Al dizionèri ed riferimânt par càl paròl

ch'âli én difèzzili da capîr l é quasst:

Lepri - Vitali

Dizionèri

BULGNAIS - ITAGLIÂN

ITAGLIÂN - BULGNAIS

Pendragon, 2009

I sît bulgnîs i én quissti:

www.pontedellabionda.org

www.clubdiapason.org

www.lafamigliabolognese.it

www.bulgnaiss.com

www.marcopoli.it

I nostri appuntamenti

Mercoledì 12 ottobre, ore 9	Dai microfoni di Radio Sanluchino (100.4 - 104.7 mhz): Fausto Carpani e Gigén Lîvra ospiti nel programma "Il ricciolone" condotto da Marco Visita
Sabato 15 ottobre, alle 10	Piazzale del Santuario della B. V. di San Luca: arrivo del Passamano 2016.
Giovedì 20 ottobre, alle 16,30	Nella sede della Famajja Bulgnaiša (via Barberia 11): intrattenimento dialettale con la partecipazione di poeti e prosatori contemporanei, con Fausto Carpani.
Sabato 22 ottobre, ore 15,30	Presso il Teatro Galliera (via Matteotti 27): Fausto Carpani e il Gruppo Emiliano in "Se non le cantiamo noi... che vlîv mâi ch'a i canta?"
Mercoledì 26 ottobre, ore 9	Dai microfoni di Radio Sanluchino (100.4 - 104.7 mhz): Fausto Carpani e Gigén Lîvra ospiti nel programma "Il ricciolone" condotto da Marco Visita
Mercoledì 9 novembre, ore 9	Dai microfoni di Radio Sanluchino (100.4 - 104.7 mhz): Fausto Carpani e Gigén Lîvra ospiti nel programma "Il ricciolone" condotto da Marco Visita
Sabato 12 novembre, ore 21	Teatro L. Betti di Casalecchio: Fausto Carpani e il Gruppo Emiliano in "Se non le cantiamo noi... che vlîv mâi ch'a i canta?"
Domenica 13 novembre, ore 15,30	Presso il Centro Civico "Borgatti" via M. Polo 51: concerto di canzoni in dialetto bolognesi dall'800 a oggi con Fausto Carpani accompagnato al pianoforte da Alessandro Ventura.
Mercoledì 23 novembre, ore 9	Dai microfoni di Radio Sanluchino (100.4 - 104.7 mhz): Fausto Carpani e Gigén Lîvra ospiti nel programma "Il ricciolone" condotto da Marco Visita
Giovedì 24 novembre, ore 16,30	Nella sede della Famajja Bulgnaiša (via Barberia 11): intrattenimento dialettale con la partecipazione di poeti e prosatori contemporanei, con Fausto Carpani.
Sabato 26 novembre, ore 21	Fausto Carpani e il Gruppo Emiliano in "Se non le cantiamo noi... che vlîv mâi ch'a i canta?"
Giovedì 1 dicembre, ore 16,30	Nella sede della Famajja Bulgnaiša (via Barberia 11): intrattenimento dialettale con la partecipazione di poeti e prosatori contemporanei, con Fausto Carpani.

Stiamo progettando la notte di San Silvestro presso la Sala Centofiori, con l'Osteria del mandolino, Fausto Carpani e altri artisti.

Più avanti vi saremo più precisi.